

Үй тапсырмасының оқушылардың оқу мотивациясына ықпалы

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.04.2026

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187997/>

Едіресұлы Айбар

Мамандығы: Тарих ББ, ТХ-41 тобы

Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық университеті

Ғылыми жетекшісі: **Оразбекова Р.С.**

Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық университетінің аға оқытушысы, магистрі

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние домашнего задания на учебную мотивацию школьников. Анализируется роль домашнего задания в образовательном процессе, его значение в формировании самостоятельности, ответственности и познавательной активности учащихся. Также рассматриваются современные подходы к организации домашнего задания и их влияние на интерес учащихся к обучению. В ходе исследования отмечается, что правильно организованное домашнее задание способствует повышению качества знаний и развитию учебной мотивации учащихся. Вместе с тем чрезмерная или неправильно подобранная нагрузка может негативно сказаться на отношении учеников к учебе.

Ключевые слова: домашнее задание, учебная мотивация, образовательный процесс, самостоятельная работа, активность учащихся, обучение.

Annotation: This article examines the impact of homework on students' learning motivation. The role of homework in the educational process, as well as its importance in developing students' independence, responsibility, and cognitive activity, is analyzed. The study also considers modern approaches to organizing homework and their influence on students' interest in learning. The research shows that properly designed homework can improve the quality of knowledge and increase students' motivation to study. At the same time, excessive or poorly organized homework may negatively affect students' attitude toward education.

Keywords: homework, learning motivation, educational process, independent work, student activity, learning.

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың оқу мотивациясын арттыру маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Оқу мотивациясы — оқушының білім алуға деген қызығушылығы мен ынтасын білдіретін негізгі факторлардың бірі. Егер оқушының мотивациясы жоғары болса, ол оқу процесіне белсенді қатысып, жаңа білімді тез меңгереді. Ал мотивация төмен болған жағдайда оқушының сабаққа қызығушылығы азайып, білім сапасы да төмендеуі мүмкін.

Осы тұрғыдан алғанда, үй тапсырмасы оқу процесінің маңызды элементі болып саналады. Үй тапсырмасы сабақта алған білімді бекітуге, жаңа материалды терең түсінуге және оқушылардың өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, үй тапсырмасы оқушылардың жауапкершілік сезімін қалыптастырып, уақытты дұрыс жоспарлауға үйретеді.

Бүгінгі таңда педагогтар мен ғалымдар үй тапсырмасының оқушылардың оқу мотивациясына қалай әсер ететінін зерттеуге ерекше көңіл бөлуде. Себебі дұрыс ұйымдастырылған үй тапсырмасы оқушылардың оқу белсенділігін арттырып, білім сапасын жақсартып алады. Ал шамадан тыс немесе қызықсыз тапсырмалар керісінше оқушылардың оқуға деген ынтасын төмендетуі мүмкін.

Үй тапсырмасы — оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Ол сабақта өткен материалды қайталауға, білімді бекітуге және оқушының өзіндік жұмыс істеу қабілетін дамытуға бағытталған. Мұғалім сабақ барысында барлық материалды толық меңгертуге үлгермеуі мүмкін, сондықтан үй тапсырмасы арқылы оқушылар білімдерін толықтырады.

Үй тапсырмасының негізгі мақсаттары мыналар болып табылады:

- оқушылардың білімін бекіту;
- оқу материалын терең меңгеру;
- өзіндік жұмыс жасау қабілетін дамыту;
- зерттеу және талдау дағдыларын қалыптастыру;
- оқушылардың жауапкершілігін арттыру.

Зерттеулер көрсеткендей, жүйелі түрде берілетін үй тапсырмасы оқушылардың білім деңгейін арттыруға көмектеседі. Әсіресе жоғары сынып оқушылары үшін үй тапсырмасы өте маңызды, өйткені бұл кезеңде оқушылар өз бетімен білім алуға үйренеді.

Сонымен қатар, үй тапсырмасы оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Олар тапсырмаларды орындау барысында жаңа ақпаратты талдап, салыстырып, қорытынды жасауға үйренеді. Бұл олардың интеллектуалдық дамуына оң әсер етеді.

Оқу мотивациясы — бұл оқушының білім алуға деген ішкі қажеттілігі мен қызығушылығы. Мотивация оқу процесінің нәтижесіне тікелей әсер етеді. Мотивациясы жоғары оқушылар сабаққа белсенді қатысып, берілген тапсырмаларды жауапкершілікпен орындайды.

Педагогика ғылымында мотивация екі түрге бөлінеді:

Ішкі мотивация – оқушының білімге деген табиғи қызығушылығынан туындайды. Мұндай жағдайда оқушы жаңа ақпаратты білуге ұмтылады.

Сыртқы мотивация – бағалар, марапаттар немесе мұғалімнің талаптары арқылы қалыптасады.

Үй тапсырмасы осы мотивация түрлерінің қалыптасуына әсер етеді. Егер тапсырма қызықты және түсінікті болса, оқушы оны орындауға ынталанады. Ал керісінше жағдайда оқушыда оқу процесіне деген теріс көзқарас пайда болуы мүмкін. Сондықтан мұғалім үй тапсырмасын жоспарлау кезінде оқушылардың жас ерекшеліктерін және оқу деңгейін ескеруі қажет.

Үй тапсырмасы оқушылардың оқу мотивациясына тікелей әсер ететін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Дұрыс ұйымдастырылған үй тапсырмасы оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттырып, олардың оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді.

Біріншіден, үй тапсырмасы оқушылардың жауапкершілігін қалыптастырады. Оқушылар тапсырманы уақытында орындауға тырысады және өз міндеттерін түсінеді.

Екіншіден, үй тапсырмасы оқушылардың білімін тереңдетеді. Сабақ барысында алынған ақпаратты үйде қайта қарап, қосымша деректермен толықтыруға мүмкіндік береді.

Үшіншіден, үй тапсырмасы оқушылардың өзіндік оқу дағдыларын дамытады. Оқушылар ақпарат іздеуді, оны талдауды және қорытынды жасауды үйренеді.

Сонымен қатар, шығармашылық сипаттағы тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын арттырады. Мысалы:

- презентация дайындау;
- шағын зерттеу жүргізу;
- эссе жазу;
- жобалық жұмыстар орындау.

Мұндай тапсырмалар оқушылардың тек білімін ғана емес, сонымен қатар олардың шығармашылық қабілеттерін де дамытады.

Үй тапсырмасының тиімді болуы үшін бірнеше маңызды талаптарды сақтау қажет.

Біріншіден, тапсырманың көлемі оқушылардың мүмкіндіктеріне сәйкес болуы керек. Тым көп тапсырма оқушылардың шаршауына әкелуі мүмкін. Екіншіден, тапсырма түсінікті болуы қажет. Оқушы тапсырманың мақсатын нақты түсінуі керек. Үшіншіден, тапсырма қызықты болуы маңызды. Қызықты тапсырмалар оқушылардың оқу мотивациясын арттырады. Төртіншіден, мұғалім үй тапсырмасын міндетті түрде тексеріп, кері байланыс беруі керек. Бұл оқушылардың тапсырманы жауапкершілікпен орындауына ықпал етеді.

Қазіргі уақытта білім беру саласында үй тапсырмасын берудің жаңа тәсілдері қолданылып жүр. Олар:

- жобалық тапсырмалар;
- шығармашылық жұмыстар;
- топтық тапсырмалар;
- цифрлық платформалар арқылы берілетін тапсырмалар.

Бұл тәсілдер оқушылардың белсенділігін арттырып, оқу процесін қызықты етеді.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесі өзгеріп, жаңа технологиялар кеңінен қолданылып келеді. Бұл үй тапсырмасының мазмұны мен формасына да әсер етуде. Қазіргі оқушылар цифрлық технологияларды жақсы меңгерген, сондықтан үй тапсырмасын ұйымдастыруда заманауи әдістерді қолдану маңызды.

Мысалы, кейбір мектептерде үй тапсырмасын онлайн платформалар арқылы беру тәжірибесі қолданылуда. Бұл оқушыларға тапсырмаларды орындауды жеңілдетеді және оқу процесін тиімді етеді. Сонымен қатар, зерттеу және жобалық жұмыстар оқушылардың оқу мотивациясын арттыруға үлкен әсер етеді. Мұндай тапсырмалар оқушыларды өз бетімен ізденуге және жаңа білім алуға ынталандырады.

Қорытындылай келе, үй тапсырмасы оқушылардың оқу мотивациясын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Дұрыс ұйымдастырылған үй тапсырмасы оқушылардың білімін нығайтып қана қоймай, олардың жауапкершілігін, дербестігін және шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, үй тапсырмасының тиімділігі оның мазмұнына, көлеміне және берілу тәсіліне байланысты. Егер үй тапсырмасы оқушылардың деңгейіне сәйкес келсе және қызықты ұйымдастырылса, онда ол оқу мотивациясын арттырады. Сондықтан мұғалімдер үй тапсырмасын жоспарлау кезінде педагогикалық тұрғыдан дұрыс тәсілдерді қолдануы қажет. Бұл білім сапасын арттыруға және оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын күшейтуге мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Аймауытов Ж. Педагогика негіздері.
2. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика.
3. Сейталиев Қ.Б. Білім беру психологиясы.
4. Қазақстан Республикасының білім беру туралы заңы.
5. Қазіргі білім беру технологиялары бойынша ғылыми мақалалар.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.